

การใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขัง

ศรายุทธ เปรมวงศ์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี วรรณทร**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษากฎหมายและการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในเรื่องการใช้กำลังบังคับต่อผู้ต้องขังโดยมุ่งเน้นไปในเรื่องของการใช้ปืนต่อผู้ต้องขังเป็นสำคัญพร้อมทั้งหลักการที่ควรนำมาใช้ในราชทัณฑ์ของประเทศไทย โดยศึกษาจากมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานในการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายราชทัณฑ์ของต่างประเทศในเรื่องการใช้กำลังบังคับรวมทั้งการใช้ปืนต่อผู้ต้องขังมีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกับประเทศไทยอย่างไรและมีจุดไหนบ้างที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้และหลักการในเรื่องความพอสมควรแก่เหตุเหตุที่เป็นหลักสำคัญในการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ เพื่อวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมาย การใช้อำนาจ การควบคุมการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ โดยคำนึงถึงการคุ้มครองถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทยยังไม่ได้มีการนำเอาหลักการพอสมควรแก่เหตุหรือหลักสัดส่วน¹ มาบัญญัติไว้ในกฎหมายราชทัณฑ์ ทั้งที่หลักดังกล่าวเป็นหลักที่ควบคุมเรื่องการใช้กำลังบังคับและการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม โดยราชทัณฑ์ในต่างประเทศมีการบัญญัติหลักดังกล่าวไว้ในกฎหมายและข้อปฏิบัติของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ทั้งสิ้น นอกจากนี้กฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทยยังได้บัญญัติเหตุและอำนาจในการใช้ปืนไว้เพียงหลักใหญ่ๆ เท่านั้น โดยอธิบายไว้อย่างกว้างๆ ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนโดยเน้นที่การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานเป็นสำคัญ โดยต่างประเทศนั้นกำหนดเป็นข้อปฏิบัติให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติตามทั้งสิ้น พร้อมทั้งยังไม่ได้มีการนำเอาหลักอันตรายน้อยที่สุดและนานที่สุด มาใช้บังคับในเรื่องการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขัง จึงทำให้หลักเกณฑ์การใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ยังไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร โดยเห็นได้ว่าเป็นการแตกต่างจากหลักมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนและหลักสัดส่วน โดยจุดประสงค์ในเรื่องที่กล่าวไปนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขัง

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

¹ ศรีรัตน์ งามวิสัย. (2550). หลักความพอสมควรแก่เหตุ: พัฒนาการและการปรับใช้ในระบบกฎหมายไทย.

ผลจากที่ได้ทำการศึกษาคือ กฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทยควรมีการบัญญัติเรื่องหลักสัดส่วนในการใช้กำลังบังคับและการใช้ปืนไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดในกฎหมายให้มีความละเอียดและชัดเจนในเนื้อหา โดยควรกำหนดเป็นข้อปฏิบัติให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ต้องปฏิบัติไม่ให้นั้นการใช้ดุลพินิจจนเกินไป และ กำหนดขั้นตอนในเรื่องการใช้ปืนให้มีความชัดเจนและนำหลักดังกล่าวที่กล่าวไปก่อนหน้านี้มาใช้ร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดมาตรฐานและความโปร่งใสในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังเป็นสำคัญ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตามกฎหมายราชทัณฑ์ของประเทศไทยได้ให้อำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำในการใช้อำนาจจับกุมนักโทษและสามารถใช้อาวุธหรือปืนเพื่อระงับเหตุดังกล่าว²ได้เมื่อเกิดกรณี ดังต่อไปนี้ คือ ผู้ต้องขังไม่ยอมวางอาวุธเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้วาง, ผู้ต้องขังหลบหนีไม่ยอมหยุด เมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุดและไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้ และ ผู้ต้องขังสามคนขึ้นไป ก่อความวุ่นวายโดยพยายามใช้กำลังเปิดหรือทำลายประตู รั้ว หรือกำแพงเรือนจำ หรือ ใช้กำลังทำร้ายเจ้าพนักงานหรือผู้อื่น และไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าพนักงานสั่งให้หยุด³โดยอำนาจในเรื่องการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ได้กำหนดเจ้าพนักงานใช้อำนาจในการจับกุมนักโทษโดยสุจริตและเป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้นทุกประการ เจ้าหน้าที่ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบทางแพ่งหรือทางอาญาในการกระทำของตน โดยความเห็นของศาลไทยในเรื่องดังกล่าว เมื่อเกิดกรณีที่ต้องทำการจับกุมนักโทษที่ก่อเหตุดังกล่าว แล้วเกิดเหตุที่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องทำการใช้ปืนยิงนักโทษแล้วส่งผลให้นักโทษถึงแก่ความตาย อันเป็นลักษณะของการวิสามัญฆาตกรรม โดยศาลไทยนอกจากจะพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้แก่เจ้าหน้าที่แล้วยังพิจารณาถึงบุคคลที่ถูกจับแล้วขัดขวางหรือขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ในการจับประกอบด้วยและในความเห็นของนักวิชาการและศาลไทยนั้น อำนาจในเรื่องการป้องกันโดยทั่วไปนั้นจะไม่ถูกนำมาพิจารณาด้วยโดยถ้านำมาพิจารณาด้วยแล้วจะทำให้อำนาจในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่มอบให้แก่เจ้าพนักงานไม่มีที่ใช้และอาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้ ถึงกระนั้นก็ตามการใช้ความรุนแรงต่อนักโทษจนถึงแก่ความตายแม้ว่าจะทำให้ระงับเหตุดังกล่าวได้ก็ตามก็เป็น การการไม่เคารพต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง⁴ เป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งการใช้กำลังบังคับโดยการใช้อาวุธหรือปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในประเทศไทยนั้นก็ยังไม่ได้ยึดหลักความพอสมควร

² อิศเรศร์ ปรางทอง. (2549). ขอบเขตและมาตรฐานการใช้บังคับอาวุธปืนของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย.

³ วิสัย พฤษะวัน.คำอธิบายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พร้อมด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.

⁴ ประธาน วัฒนาวณิชย์ และคณะ. (2525). รายงานการวิจัย เรื่อง สิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทย.

แก่เหตุรวมทั้งหลักอันตรายน้อยที่สุดและนานที่สุด อีกด้วย รวมทั้งมีความเห็นที่ไม่เห็นด้วยถ้าการระงับเหตุดังกล่าวของเจ้าพนักงานเป็นการกระทำโดยไม่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับอันเป็นการกระทำเกินกว่าเหตุ และการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังก็ควรที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายที่ให้อำนาจดังกล่าวข้างต้นนั้นต้องมีการพิจารณาและการตรวจสอบอย่างละเอียดและรอบคอบ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาถึงการใช้อำนาจบังคับในการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานพนักงานราชทัณฑ์ในกรณีที่มีเหตุที่ต้องเข้าควบคุมหรือต้องมีการจับกุมผู้ต้องขัง โดยพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำโดยชอบและเป็นกระทำพอสมควรแก่เหตุอันเป็นไปตามหลักสัดส่วนหรือไม่ , ศึกษาถึงปัญหาในการตีความในการให้ความหมายของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่ยังคงมีความหมายที่กว้าง ไม่ชัดเจน และไม่ละเอียดเท่าที่ควร และ วิเคราะห์และทำการเปรียบเทียบกฎหมายราชทัณฑ์ของต่างประเทศและของประเทศไทยในการใช้อาวุธปืนมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไรรวมทั้งหลักทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในด้านการใช้อำนาจบังคับทั้งในการใช้อาวุธและปืน

3. ขอบเขตการวิจัย

มุ่งศึกษาถึงกระบวนการในเรื่องของอำนาจในการใช้ปืนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เพื่อใช้ในการจับกุมนักโทษตลอดทั้งการพิจารณาเหตุต่าง ๆ โดยเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ว่ามีลักษณะอย่างไร โดยทำการศึกษาทั้งจากแนวความคิดและหลักการที่เกี่ยวกับในการใช้อาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทั้งตามกฎหมายไทย มาตรฐานสหประชาชาติ และกฎหมายของต่างประเทศ

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้มาจากทั้งจากเอกสารทั้งในส่วนของภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะมาจากตัวบทกฎหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง หนังสือทางวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้ วิทยานิพนธ์ บทความ แนวคำพิพากษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการใช้อาวุธปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ มาตรการและวิธีปฏิบัติของราชทัณฑ์ทั้งในอำนาจการใช้ปืนและการจับกุมนักโทษในต่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อทำการศึกษาวิจัย และนำมาเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ราชทัณฑ์ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทยในเรื่องการใช้กำลังบังคับต่อผู้ต้องขังและการปฏิบัติงานนั้นต่างยึดหลักในการคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขัง⁵ตามหลัก Human right เป็นสิ่งที่ยึดปฏิบัติ แต่ประเทศไทยนั้นยังไม่ได้นำหลักการบางอย่างมาใช้ในราชทัณฑ์ของประเทศไทยเหมือนอย่างต่างประเทศ เช่น นำเอาหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือที่เรียกว่าหลักความได้สัดส่วนมาใช้ในเรื่องของการใช้กำลังบังคับและการใช้ปืนมาเป็นหลักปฏิบัติและนำมาใช้พิจารณาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น, หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายมาใช้ในเรื่องการใช้กำลังบังคับและการใช้ปืนโดยเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพึงเลือกใช้วิธีการอื่น ๆ ที่มีอันตรายน้อยที่สุดและให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธ เมื่อวิธีการอื่นไม่อาจบรรลุผลได้ และ ต้องใช้อย่างจำกัดเพื่อป้องกันชีวิตของตน หรือผู้อื่นโดยอยู่ในภาวะที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้, การคำนึงถึงสิ่งที่ป้องกันเจ้าพนักงานได้มากกว่าการใช้อาวุธต่อผู้ต้องขัง, การที่ยังไม่ได้ยึดเป็นข้อปฏิบัติแต่เน้นที่การใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์เท่านั้น, การกำหนดความเสี่ยงภัยที่เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ใช้พิจารณาในการใช้อาวุธหรือปืนต่อผู้ต้องขัง, ขั้นตอนในการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ของประเทศไทยเหมาะสมแค่ระดับหนึ่งเท่านั้นแต่ยังไม่สอดคล้องกับหลักที่สำคัญที่เป็นการคุ้มครองในสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง, การเคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังนั้นถ้าเทียบกับต่างประเทศแล้วประเทศไทยยังไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังเท่าที่ควร และ ความไม่ชัดเจนของตัวกฎหมายราชทัณฑ์ที่บัญญัติไว้เพียงหลักกว้าง ๆ เท่านั้นยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจน เป็นต้น

6. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าในการใช้กำลังโดยการใช้อาวุธหรือปืนต่อผู้ต้องขังนั้นในกฎหมายของประเทศไทยกำหนดแต่เพียงเหตุที่สามารถใช้ได้เท่านั้น โดยการพิจารณาว่าต้องใช้อาวุธหรือปืนนั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์แต่ละคนเป็นสำคัญ ทำให้มาตรฐานและความชัดเจนในตัวกฎหมายยังไม่แน่นอน ประกอบกับการบัญญัติคำว่า “อาวุธ” นั้นกำหนดแต่เพียงเจ้าพนักงานแต่ไม่ได้กำหนดให้แก่ผู้ต้องขังด้วยทำให้เมื่อเจ้าพนักงานเห็นผู้ต้องขังพกของที่อาจทำอันตรายได้ เจ้าพนักงานก็ใช้ปืนเพื่อระงับเหตุแล้ว ทั้งนี้ถ้าพิจารณาจากเจตนา สถานการณ์ สภาพแวดล้อม ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เจ้าพนักงานอาจไม่จำเป็นต้องใช้ปืนแต่อาจใช้วิธีการอย่างอื่นเพื่อระงับเหตุได้

⁵ เชาวลิต สมพงษ์เจริญ. (2548). การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง.

⁶ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ชาติ ชัยเดชสุริยะ และ ธีรรัฐสา ฉัตรไพฑูรย์. (2547). มาตรฐานองค์การสหประชาชาติ ว่าด้วย กระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ควรมีการปรับและแก้ไขในตัวกฎหมายให้มีมาตรฐานและสภาพบังคับมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้การปฏิบัติและขั้นตอนที่เป็นระเบียบนั้นย่อมไม่อาจไปในทางเดียวกันได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์บังคับ จากตัวบุคคล เป็นต้น จึงก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นข้อพิจารณาถึงการกระทำของเจ้าพนักงานว่าเป็นการไม่เคารพต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังหรือไม่ พร้อมทั้งหลักการและข้อกฎหมายที่มีส่วนสำคัญในการพิจารณาถึงการใช้ปืนต่อผู้ต้องขังนั้น ในปัจจุบันกฎหมายราชทัณฑ์ของไทยก็ยังไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แม้ในบางเรื่องมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญก็ตามแต่ก็มีได้นำมาบัญญัติหรือมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานดังกล่าว

7. การอภิปรายผล

ความเห็นของผู้ทำวิจัยเห็นว่าควรนำหลักการของต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ทั้งในการปฏิบัติงานและเป็นการสอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนเพื่อเป็นคุ้มครองผู้ต้องขัง มาปรับและแก้ไขเพิ่มเติมลงในกฎหมายราชทัณฑ์ของไทย เพื่อเป็นหลักประกันในการทำงานให้แก่เจ้าพนักงานและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขัง โดยต้องให้อยู่ในลักษณะเป็นข้อปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่ต้องปฏิบัติมิใช่การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเท่านั้น อันเป็นการคุ้มครองผู้ต้องขังและจำกัดอำนาจในการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ให้เป็นตามแนวทางในการใช้ปืนตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการใช้ปืนของเจ้าพนักงานซึ่งได้กำหนดกรอบและขั้นตอนการใช้ปืนไว้อย่างชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานในราชทัณฑ์และเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานทั้งต่อเจ้าพนักงานราชทัณฑ์และตัวผู้ต้องขังเอง และ เพื่อการพัฒนากระบวนการทำงานของทางราชทัณฑ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

8. ข้อจำกัดในการทำวิทยานิพนธ์

ข้อจำกัดในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เท่าที่ผู้ทำวิจัยสังเกตเห็นก็คือ คำพิพากษาที่เป็นเหตุการณ์ใช้อาวุธหรือปืนต่อผู้ขังไม่เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ต้องรับผิดชอบหรือไม่นั้นมักไม่มีการเผยแพร่ต่อคนทั่วไปให้พิจารณาหรือได้ทราบข้อมูลเท่าที่ควรอันเนื่องจากปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานราชทัณฑ์ได้, กฎหมายราชทัณฑ์ต่างประเทศจะแยกย่อยออกไปจึงต้องใช้เวลาในการรวบรวมและทำการสรุปเนื้อหาออกมาเพราะกฎหมายราชทัณฑ์ต่างประเทศนั้นใช้กฎหมายหลายตัวมาประกอบกัน, ความเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้ทำวิจัยและเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ที่ว่ามันมีสิ่งที่ไม่เหมือนกันระหว่างในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ เป็นต้น

9. ข้อเสนอแนะ

การนำเอาหลักความพอสมควรแก่เหตุมาประกอบเข้ากับเหตุในการใช้อาวุธ รวมทั้งกรณีการใช้ปืนมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ โดยเมื่อเหตุดังกล่าวเกิดขึ้น

ควรนำเอา มาเป็นหลักในการพิจารณาประกอบกับการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานด้วย, นอกจากนี้กฎหมายราชทัณฑ์ของไทยใน มาตรา 16 กำหนดว่าไม่มีทางป้องกันอย่างอื่นนอกจากใช้อาวุธ และในมาตรา 17 (2) ไม่มีทางอื่นที่จะจับกุมได้นั้น ในความเห็นของผู้ทำวิจัยแล้วเห็นว่าในมาตรา 16 นั้นเหมาะสมแล้ว แต่ใน (1) ของมาตรา 17 ควรบัญญัติคำว่า “ไม่มีทางจะป้องกันอย่างอื่นได้ นอกจากการใช้อาวุธปืน” ประกอบในการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ด้วย และใน (2) ควรมีการลงรายละเอียดในการพิจารณาว่าเหตุที่ไม่มีทางจับกุมได้นั้นพิจารณาในด้านไหนบ้าง พร้อมทั้งควรนำเอาหลักหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังบังคับและอาวุธปืนของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย โดยบัญญัติถึงหลักการเลือกใช้วิธีการอื่น ๆ ที่มีอันตรายน้อยที่สุดและให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเปลี่ยนไปใช้กำลังบังคับและอาวุธ เมื่อวิธีการอื่นไม่อาจบรรลุผลได้ และ ต้องใช้อย่างจำกัดเพื่อป้องกันชีวิตของตนหรือผู้อื่นโดยอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่อาจเสี่ยงได้พร้อมทั้งกำหนดให้เจ้าพนักงานมีเครื่องอุปกรณ์ป้องกันนอกจากการใช้อาวุธ เช่น ตะบอง, ปืนพก, ปืนยาว เป็นต้น เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดจากผู้ต้องขังได้และเป็น การลดความเสี่ยงอันตรายที่อาจกระทบต่อทั้งผู้ต้องขังและเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ และส่งผลอาจให้ อาจไม่จำเป็นต้องใช้อาวุธเสมอไปในการระงับเหตุกับผู้ต้องขังเมื่อเรามีอุปกรณ์ที่ป้องกันในชีวิต และร่างกายของเจ้าพนักงานแล้ว, ในส่วนของขั้นตอนการยิงของประเทศไทยนั้นโดยหลักแล้ว เหมือนกับของต่างประเทศแต่ในส่วนของ การพูดเตือนให้หยุดและลักษณะของการยิงเตือนนั้น ควรบัญญัติและมีการอธิบายถึงสถานการณ์ด้วยว่ามีความเสี่ยงภัยมากน้อย, อาวุธของผู้ต้องขังทำให้เจ้าพนักงานต้องเสี่ยงภัยหรือไม่, จำนวนของผู้ต้องขังและจำนวนเจ้าพนักงานเป็นอย่างไร, สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสถานการณ์ดังกล่าว เป็นต้น พร้อมทั้งการยิงเตือนนั้นควรกำหนดเป็น ยิงขึ้นฟ้าหรือถ้าผู้ต้องขังวิ่งหนีก็ควรยิงไปที่ขามากกว่าการยิงไปที่ส่วนบนของร่างกายเพราะถ้ายิง แล้วเกิดพลาดไปโดนอวัยวะสำคัญของร่างกายก็ย่อมส่งผลให้ผู้ต้องขังถึงแก่ความตายและส่ง ผลต่อการไม่เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังได้ และข้อกำหนดในการใช้ปืนนั้นควรกำหนด เป็นหลักปฏิบัติมากกว่าการใช้ดุลพินิจเพียงอย่างเดียวในการใช้ โดยถ้าเป็นกรณีฉุกเฉินจริง ๆ ถึง สามารถใช้ปืนได้เลย แต่ถ้าเป็นกรณีที่ทางสามารถกระทำโดยไม่ต้องใช้ปืนก็ควรเลือกทางนั้นก่อน เสมอ ไม่ใช่เลือกปืนก่อนเสมอ สำหรับเรื่องการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังนั้น ใน ประเทศไทยกำหนดว่า ต้องไม่ทำให้ผู้ต้องขังได้รับอันตรายสาหัสหรือ ถึงแก่ความตาย ใน ความเห็นของผู้ทำวิจัยแล้วเห็นว่าดีพอสมควรแต่ยังไม่อาจถือว่าเป็นการคุ้มครองในสิทธิและ เสรีภาพของผู้ต้องขังเท่าที่ควร โดยควรนำหลักของประเทศเยอรมันและแคนาดา มาประกอบด้วย คือ การใช้กำลังต้องไม่กระทบต่อหลักมนุษยธรรม และ การใช้กำลังต้องไม่มากไปกว่าเหตุที่ ผู้ต้องขังได้กระทำ เพื่อให้เกิดมาตรฐานในการใช้ปืนของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ต่อผู้ต้องขัง, สำหรับเหตุในการใช้ปืนนั้นประเทศไทยกำหนดตามมาตรา 16 และ มาตรา 17 ของ พระราชบัญญัติเท่านั้นโดยใช้การพิจารณาจากดุลพินิจของเจ้าพนักงานเท่านั้น โดยความเห็นของ ผู้ทำวิจัยเห็นว่าควรนำเอาหลักภัยคุกคามที่กระทบต่อเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ ของประเทศเยอรมัน

และหลักความจำเป็นในการใช้อาวุธหรือปืนของประเทศแคนาดาและออสเตรเลียมาประกอบการพิจารณาด้วย ดังในคำพิพากษาที่ 775/2502 ของประเทศไทย ได้กำหนดว่าใช้วิธีการอันสมควรในการป้องกันการหลบหนีเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์ เพราะถ้าพิจารณาจากเหตุอย่างเดียวย่อมทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นมาได้และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังและเพิ่มมาตรฐานในเรื่องการใช้ปืนของเจ้าพนักงานต่อสู้ต้องให้มีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น และ ในส่วนของอาวุธของผู้ต้องขังนั้นควรมีการกำหนดตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1 (5) พร้อมทั้งอาวุธของเจ้าพนักงานที่สามารถใช้ได้ดังเช่น มาตรา 16 โดยในต่างประเทศนั้นอาวุธของเจ้าพนักงานไม่ได้จำกัด แค่ ปืน หรือ ตะบอง เท่านั้น แต่ยังรวมทั้งสุนัข, ยาสลบ, ปืนฉีดน้ำขนาดใหญ่, การใช้สารที่กระทบต่อร่างกาย แต่สิ่งเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้หลักสัดส่วน, หลักความจำเป็น, หลักทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุด และต้องไม่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนด้วย โดยถ้าสามารถใช้อาวุธเหล่านี้แล้วสามารถจับกุมผู้ต้องขังได้แล้วก็ไม่มีความจำเป็นต้องใช้อาวุธที่ร้ายแรงอันเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังแต่อย่างใด

บรรณานุกรม

- กุลพล พลวัน. (2546). เอกสารการสอน ชุดวิชา กฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). หลักทัณฑ์วิทยา. กรุงเทพฯ :บริษัทพิพิธการพิมพ์ จำกัด.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายปกครอง: หลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครองและการกระทำทางปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- วิสัย พฤกษ์วัน. คำอธิบายพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พร้อมด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์อักษร.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ซาติ ชัยเดชสุริยะ และ ญัฐวสา ฉัตรไพฑูรย์. (2547). มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.
- ธานี วรภัทร์. (ผู้แปล). (2545 1 เมษายน). กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษและบังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยที่จำกัดเสรีภาพ ค.ศ.1976 .
- เขาวลิต สมพงษ์เจริญ. (2548). การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธานี วรภัทร์. (2552). กฎหมายบังคับโทษในประเทศไทย : การบังคับโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัชรารณณ์ กองอุบล. (2546). สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังตามรัฐธรรมนูญ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีรัตน์ งามวิสัย. (2550). **หลักความพอสมควรแก่เหตุ: พัฒนาการและการปรับใช้ในระบบกฎหมายไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ประธาน วัฒนวาณิชย์ และคณะ. (2525). **รายงานการวิจัย เรื่อง สิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทย**. คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อิศเรศร์ ปรางทอง. (2549). **ขอบเขตและมาตรฐานการใช้บังคับอาวุธปืนของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.